

MEGOLDHATATLAN, DE
MEGKERÜLHETETLEN?

MIGRÁCIÓ ÉS MENEKÜLÉS
EURÓPÁBAN

9 – RÉSZBEN SZOKATLAN – TÉTEL

Nagy Boldizsár bevezetője a
Főnix, újlipótvárosi Tisza Sziget esten

**A diákon bemutatott nézetek a
szerzőéi.**

Nincs közük a Tisza párthoz!

Tételek

1. A reguláris migráció alapjog és társadalmilag hasznos
2. A migráció az emberiség történelmének része, a belépési engedély megkövetelése viszont nem
3. A vízum: kollektív stigma
4. Az „integráció” megkövetelése nagyrészt a honos társadalmi csoportok közötti versengés kivetülése
5. Az engedély nélküli gazdasági célú tartózkodást („illegális migrációt”) a fogadó társadalmak keletkeztetik
6. Az ahogy a menekülőkkel és a menekültekkel bánunk a saját identitásunk része
7. Nincs tele a csónak! – Mit mutat az ukrán menekültek befogadása?
8. A migráció szabályozása: a feudális gondolkodásmód kifejeződése
9. Miért megoldhatatlan?

Alapkategóriák

MIGRÁCIÓ			
NEMZETKÖZI		ORSZÁGON BELÜLI	
REGULÁRIS	IRREGULÁRIS		„Reguláris”
A JOGSZABÁLYOKNAK MEGFELELŐ, EGY ÉVNÉL HOSSZABB TÁVOLLÉT/JELENLÉT	KÉNYSZERVÁN- DORLÁS	ENGEDÉLY NÉLKÜLI („illegális”) VÁNDORLÁS	KÉNYSZERVÁNDORLÁS
Munkavállaló, családegyesítő, diák, nyugdíjas, etc. (Regular migrant)	Menekült (Refugee))	A tartózkodás jogával nem rendelkező („dokumentum nélküli”) külföldi (Undocumented foreigner)	Belső menekült (otthonából elűzött) (Internally displaced person, IDP)

Foreign-born population by group of country of birth, 1 January 2024

Hányan vannak?

Nem az EU-ban született:
44.7 millió = 9,9%

Nem EU állampolgár

29.0 millió = 6.6 %

	Total		Born in another EU Member State		Born in a non-EU country	
	(thousand)	(% of the population)	(thousand)	(% of the population)	(thousand)	(% of the population)
Belgium	2,324.1	19.7	950.8	8.0	1,373.2	11.6
Bulgaria	211.8	3.3	67.7	1.1	144.1	2.2
Czechia	1,069.6	9.8	313.8	2.9	755.8	6.9
Denmark	832.4	14.0	272.5	4.6	559.9	9.4
Germany (*)	16,881.3	20.2	6,348.0	7.6	10,533.4	12.6
Estonia	244.4	17.8	26.4	1.9	218.0	15.9
Ireland	1,211.9	22.6	357.5	6.7	854.4	16.0
Greece	1,147.8	11.0	234.4	2.3	913.4	8.8
Spain	8,838.2	18.2	1,592.5	3.3	7,245.8	14.9
France (*)	9,328.9	13.6	1,965.8	2.9	7,363.1	10.8
Croatia	519.9	13.5	65.6	1.7	454.3	11.8
Italy	6,673.6	11.3	1,599.4	2.7	5,074.2	8.6
Cyprus	259.9	26.9	90.0	9.3	170.0	17.6
Latvia	238.6	12.7	21.9	1.2	216.7	11.6
Lithuania	268.3	9.3	19.6	0.7	248.7	8.6
Luxembourg	342.9	51.0	221.0	32.9	122.0	18.1
Hungary	677.0	7.1	344.8	3.6	332.2	3.5
Malta	173.8	30.8	41.0	7.3	132.7	23.6
Netherlands	2,914.9	16.2	779.6	4.3	2,135.3	11.9
Austria	2,023.4	22.1	883.9	9.7	1,139.5	12.4
Poland (*)	935.9	2.6	236.0	0.6	699.9	1.9
Portugal	1,703.8	16.0	380.3	3.6	1,323.5	12.4
Romania (*)	588.2	3.1	217.6	1.1	370.5	1.9
Slovenia	319.9	15.1	61.3	2.9	258.6	12.2
Slovakia	214.0	3.9	155.5	2.9	58.6	1.1
Finland	520.1	9.3	134.1	2.4	386.1	6.9
Sweden	2,169.3	20.6	554.1	5.3	1,615.2	15.3
Iceland	80.7	21.0	49.7	12.9	31.0	8.1
Liechtenstein	27.9	69.8	8.5	21.3	19.4	48.5
Norway	1,020.0	18.4	376.2	6.8	643.8	11.6
Switzerland	2,794.9	31.2	1,493.9	16.7	1,301.1	14.5

Note: The individual values do not add up to the total due to rounding and the exclusion of the 'unknown' country of birth group from the table.

Poland, Slovakia, Sweden and Liechtenstein did not include refugees from Ukraine who benefit from temporary protection in their population and migration statistics.

Forrás: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/SEPDF/cache/1275.pdf>

(*) 2024 provisional/estimated.

M.o: 332 ezer nem-EU *Source: Eurostat (online data code: migr_pop3ctb)*

és 166 ezer 3. országbeli külföldi

1. A migráció, mint alapjog

A polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya (1976. évi 8.tvr)

„12. Cikk 1. Minden olyan személynek, aki jogszerűen tartózkodik valamely állam területén, joga van e területen a szabad mozgásra és a tartózkodási helye szabad megválasztására.

2. Mindenki szabadon elhagyhat bármely országot, ideértve saját országát is.

3. [E jogok csak a törvényben korlátozhatóak, ha az állambiztonság, a közrend, a közegészségügy, a közérkölc, valamint mások jogainak és szabadságainak a védelme miatt szükséges].

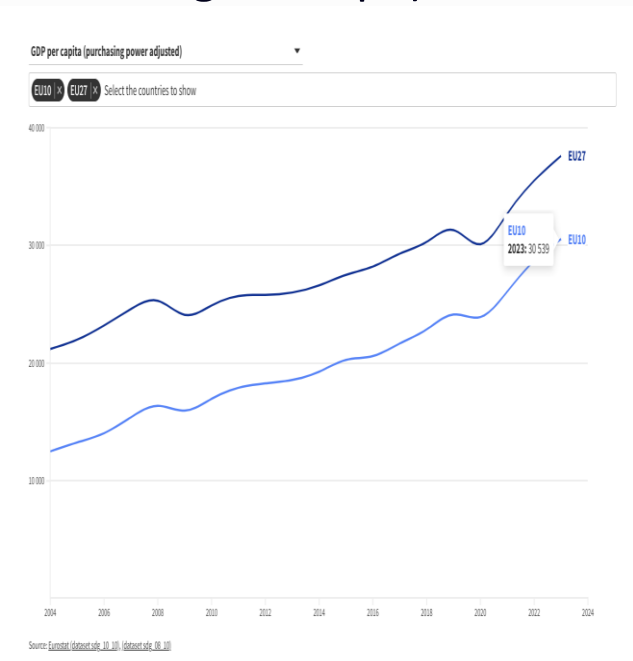
4. Senkit nem lehet önkényesen megfosztani attól a jogától, hogy saját országába beléphessen.

Filozófiaiilag: az élet és a testi épség mellett a szabadság (liberty) tehát a fizikai és normatív korlát hiánya az emberi méltóság legfontosabb összetevője. Ezért büntetés a szabadságelvonás (a börtön)

1. A migráció hasznos

- A) Az Európai gazdasági Közösséget 1957-ben **négy szabadság** érvényesítésére hozták létre, köztük a **munkavállalók, vállalkozók és a szolgáltatás-nyújtók szabad migrációja** érdekében
- B) Globálisan **egyre több regionális szervezet fogad el szabad utazási és munkavállalási rendszereket**, vagy tűzi célul azokat (ECOWAS, EAC ASEAN, Mercosur, Közép Amerikai 4 állam, Eurázsiai Gazdasági Unió pl.)
- C) Egy 2006-ban készült elméleti modell szerint **a korlátlan munkáért vándorlás megkétszerezné a globális GDP-t \$8 billiőről 16 billióra 1977 USD.re.**
(Philip Martin tanulmánya)
- D) EU: **GDP mind az új, mind a régi tagoknál jelentősen nőtt**, de az újaknál majd **2x olyan gyorsan**
- Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/2004-enlargement-facts-and-figures/> (20250415)

2. A belépés központi, állami kontrollja történelmileg kivétel.
A szuverenitás nem kívánja meg az utazók állandó ellenőrzését vagy a bevándorlás szabályozását.

A szabad polgárok (nem jobbágyok) vándorlása – **az I. világháborúig szabad** volt (néhány, főként ázsiai, kivétellel)
Az **első útlevétörvényt** Magyarországon 1903-ban fogadták (VI Tc.) el és annak 1. cikke világosan szólt: *“A magyar korona országainak területén való tartózkodáshoz és utazáshoz, valamint az állam határán való átkeléshez **útlevél rendszerint nem szükséges.**”*

Mahler Budapesten,
Ady Párizsban
Liszt mindenhol

Edwin M Borchard kézikönyve (The Diplomatic protection of Citizens Abroad, New York, 1916, 37. old.,

At the present day the right of admission and sojourn on the part of unobjectionable aliens is almost universally recognized. Qualifications of the right, which are to be found in the possibilities of exclusion, expulsion and the fixing of conditions of sojourn by the state, must in practice be based upon reasonable grounds.

2. Az 1903 évi VI tc. indokolásából

“Habár az útlevelnek napjainkban, midőn **a költözködés és a forgalom szabadsága majd minden államban elismerést nyert**, nincs meg többé az a jelentősége, melylyel az akkor birt, midőn még a nemzetek közti érintkezés mindenféle korlátoknak és zaklató ellenőrzésnek volt alávetve, mégis **mint a személyazonosság és állampolgárság igazolására szolgáló okmány** még jelenleg is kiváló fontossággal bír...

Az útlevelügyre vonatkozólag **eddig sem közös, sem külön törvény nem intézkedik**, s ilyenek hiányában az útlevelügy részben egyes kormányrendeletek által szabályoztatott, részben a kifejlődött gyakorlat által nyert ellátást, a mely rendszertelenség azonban különféle eltérésekre vezetett s az eljárást ingadozóvá s gyakran hosszadalmassá tette.”

3. A vízum mint stigma. Hasznai kétségesek, kárai bizonyosak

Kettős megbélyegzés: vízumköteles ország + egyén, akinek megtagadták a beutazását

Célszerűségi elemzés:

- **képes-e kiszűrni** a nemzetbiztonsági kockázatot jelentőket és az illegális tartózkodásra készülőket

= az ismert veszélyforrások a külső határon feltartóztathatók, az ismeretleneket felfedik-e a kérdőívre adott válaszok

= megítélhető-e túlzott általánosítás nélkül, kiből lesz „túltartózkodó”, „illegális munkavállaló”?

Erkölcsei elemzés:

A vízum: **kollektív büntetés**, kevesek jogsértései (többnyire : szabálysértései) miatt az egész ország lakosságát bünteti.

Politikai elemzés:

Hatalmi egyenlőtlenséget tükröz: Bulgária, Románia (ismét) és Ciprus polgárai vízumkötelesek az USA-ban de az USA polgárai vízummentesen utazhatnak a három országba

Schengen vízumok, 2024

Összes: **8 492 776**

Ebből többszöri belépés:
4 601 134

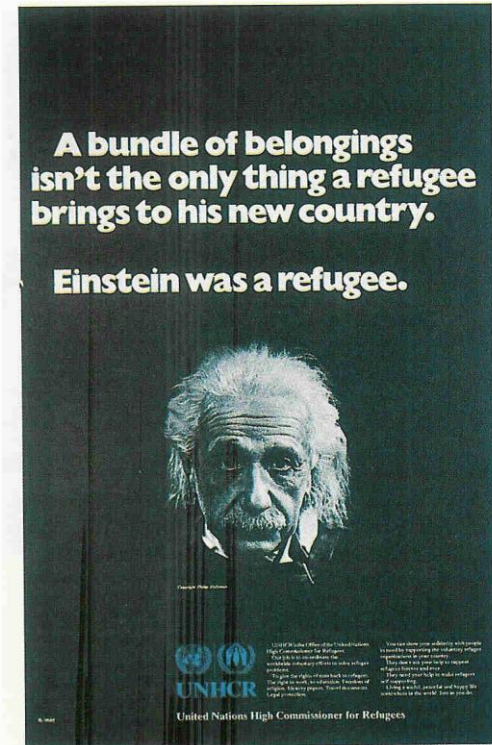
Megtagadott: 16,0 %, annak kb.
fele többszöröst kért.

Forrás: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/visa-policy/short-stay-visas-issued-schengen-countries_en (20250416)

4. Integráció?

A társadalom és a migráns kapcsolatának lehetséges változatai. Egyszerű mátrix a változatokról

Integráció	Elszigetelődés
Asszimiláció	Szegregálás

[Kováts András: A bevándorlók társadalmi integrációja: Konceptiók és indikátorok](#)

In: Kováts, András (szerk.) [Bevándorlás és integráció : magyarországi adatok, európai indikátorok](#)
Budapest, Magyarország : MTA TK Kisebbségkutató Intézet (2013) 237 p. pp. 9-24. , 16 p.

4. Integráció?

Az integráció: cél és eszköz

De mihez?

Nincs egységes nemzeti kultúra (Leitkultur)

- a magyar társadalom kulturálisan töredezett
- az esszencialista fikciók versengenek az „igazi”, „hiteles” magyar kultúráért
- a közös kultúrkincs legnagyobb élő része „külföldi” (Biblia, Shakespeare, klasszikus zene és kortárs popzene, film)
- **az integrációs követelmények a hegemoniáért folyó politikai versengés győztesének projekciói** (éppúgy, ahogy az iskolai tantervek. Kell bele Pilinszky vagy sem?!)

4. Integráció

Európai miniszteri konferencia az integrációról (Zaragoza, 2010. április 15–16.) – Nyilatkozat

EU: Cselekvési terv az integrációról és a befogadásról a 2021–2027-es időszakra

1. Oktatás és képzés
2. Foglalkoztatás és készségek (skills)
3. Egészségügy
4. Lakhatás

Több, mint 100 milliárd!
Euro erre a célra

Ld. még: [Migrant integration and inclusion indicators visualised](#)

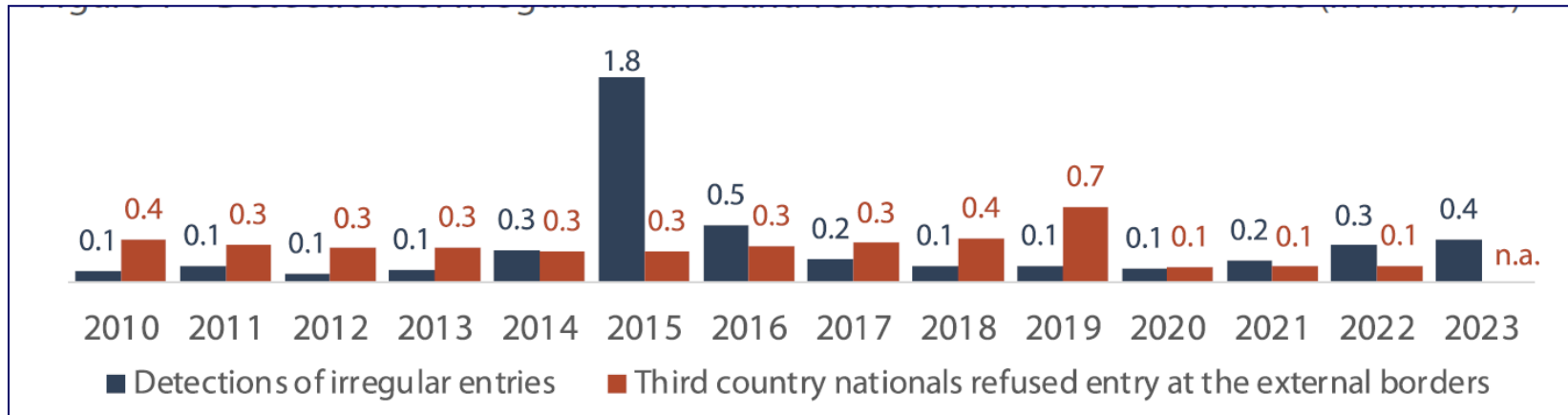
Szakpolitikai terület	Mutatók
Foglalkoztatás	Alapmutatók: <ul style="list-style-type: none"> • foglalkoztatási ráta⁶ • munkanélküliségi ráta⁷ • aktivitási arány⁸
Oktatás	Alapmutatók: <ul style="list-style-type: none"> • legmagasabb iskolai végzettség (a felsőfokú, középfokú, alacsonyabb vagy annál alacsonyabb végzettségű népesség aránya)⁹ • az olvasásban, matematikában és természettudományokban gyengén teljesítő 15 évesek aránya¹⁰ • a felsőfokú végzettséggel rendelkező 30–34 év közöttiek aránya¹¹ • az oktatásból és képzésből korán kilépők aránya¹²
Társadalmi befogadás	Alapmutatók: <ul style="list-style-type: none"> • nettó mediánjövedelem – a bevándorló népesség nettó mediánjövedelme a teljes népesség nettó mediánjövedelmének arányában¹³ • szegénységi kockázati ráta – a nemzeti mediánjövedelem 60 százalékánál alacsonyabb nettó rendelkezésre álló jövedelemmel rendelkező népesség aránya¹⁴ • a saját egészségügyi állapotát jónak vagy rossznak ítélő népesség aránya¹⁵ • a tulajdonjoggal rendelkezők, illetve nem rendelkezők aránya a bevándorlók és a teljes népesség körében¹⁶
Aktív társadalmi szerepvállalás ¹⁷	Alapmutatók: <ul style="list-style-type: none"> • az állampolgárságot szerzett bevándorlók aránya • az állandó vagy huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező bevándorlók aránya • a bevándorlók aránya a választott képviselők között

„A tartós és sikeres integrációnak alapfeltétele, hogy a migránsok és a befogadó közösségek is aktívan bekapcsolódjanak az integrációs folyamatba.”

Cselekvési terv, 18. old.

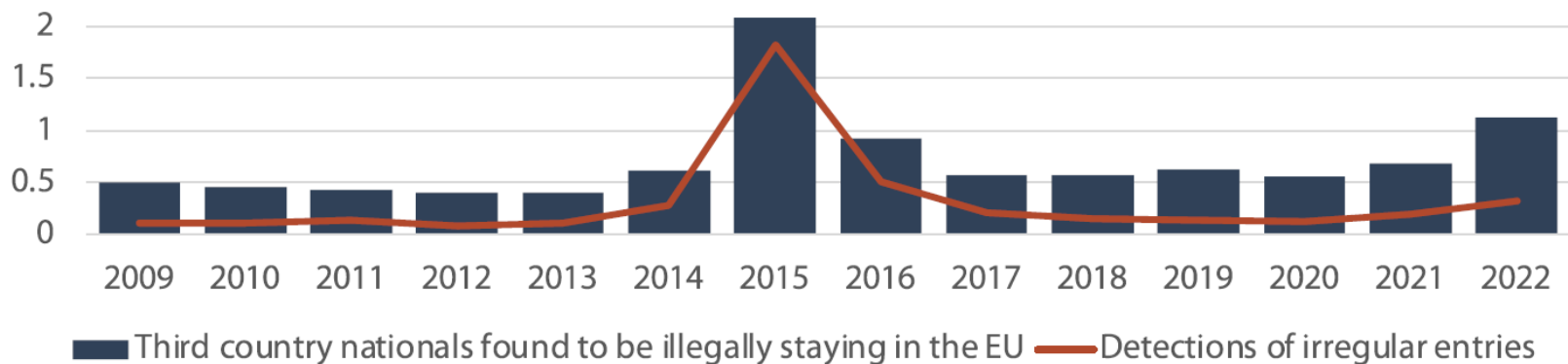
5. Irreguláris migráció. A lépték - millió

Folyamatok – felfedezett irreguláris belépések és visszautasítás a határon

Folyamatok - felfedezett jog nélküli tartózkodók száma az adott évben

Figure 2 – Third country nationals found to be illegally present in the EU (in millions)

Forrás: [EPRS: EU migration and borders](#)
[Key facts and figures, 2024 March,](#)

5. Irreguláris migráció 2023-ban és 2024-ben

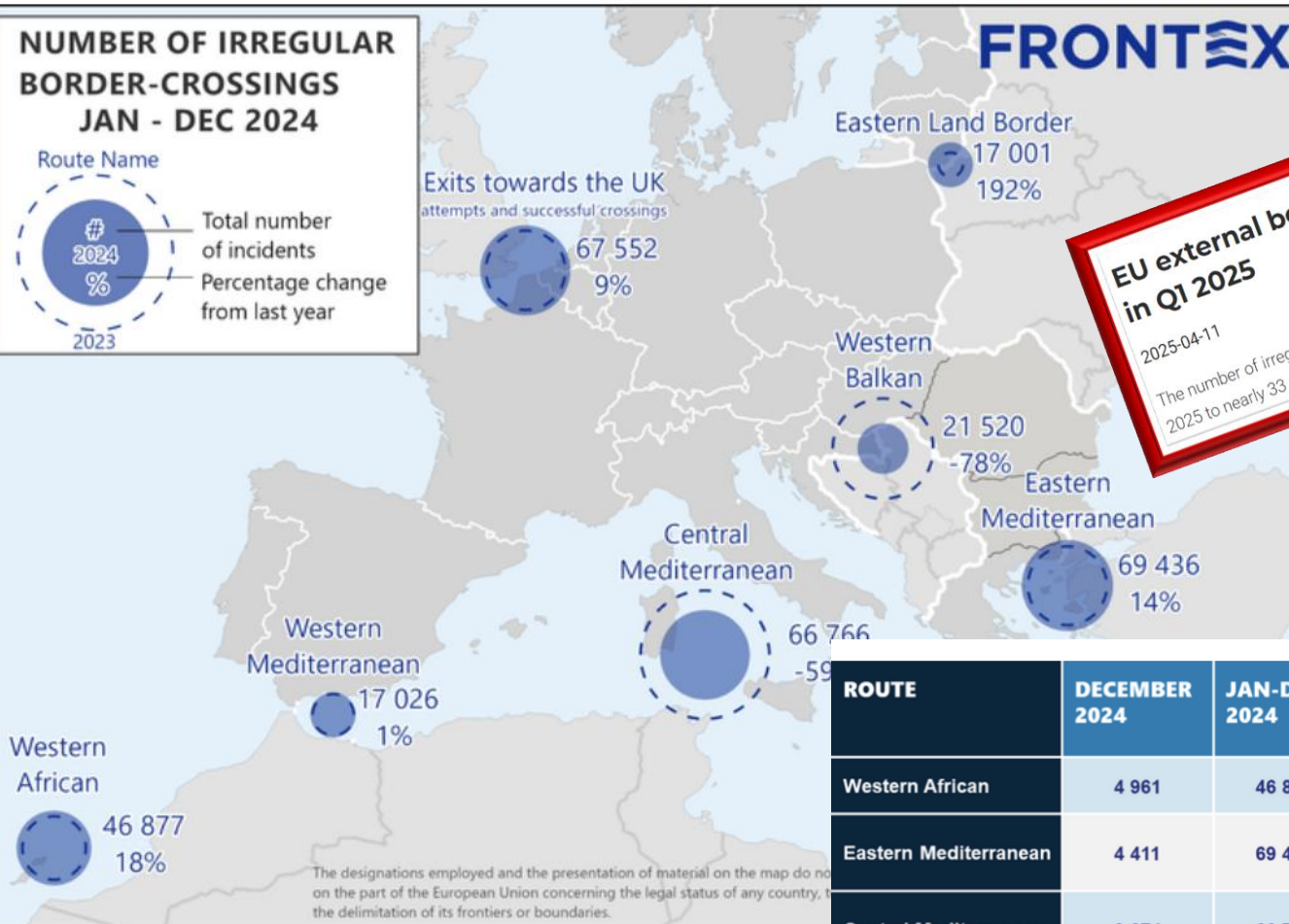
NUMBER OF IRREGULAR BORDER-CROSSINGS JAN - DEC 2024

Route Name

Total number of incidents
Percentage change from last year

FRONTEx

EU external borders: Irregular crossings fall by a third in Q1 2025

2025-04-11

The number of irregular border crossings into the European Union fell by 31% in the first quarter of 2025 to nearly 33 600, according to preliminary data collected by Frontex

Forrás:

<https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/irregular-border-crossings-into-eu-drop-sharply-in-2024-ogpweX>
20250416

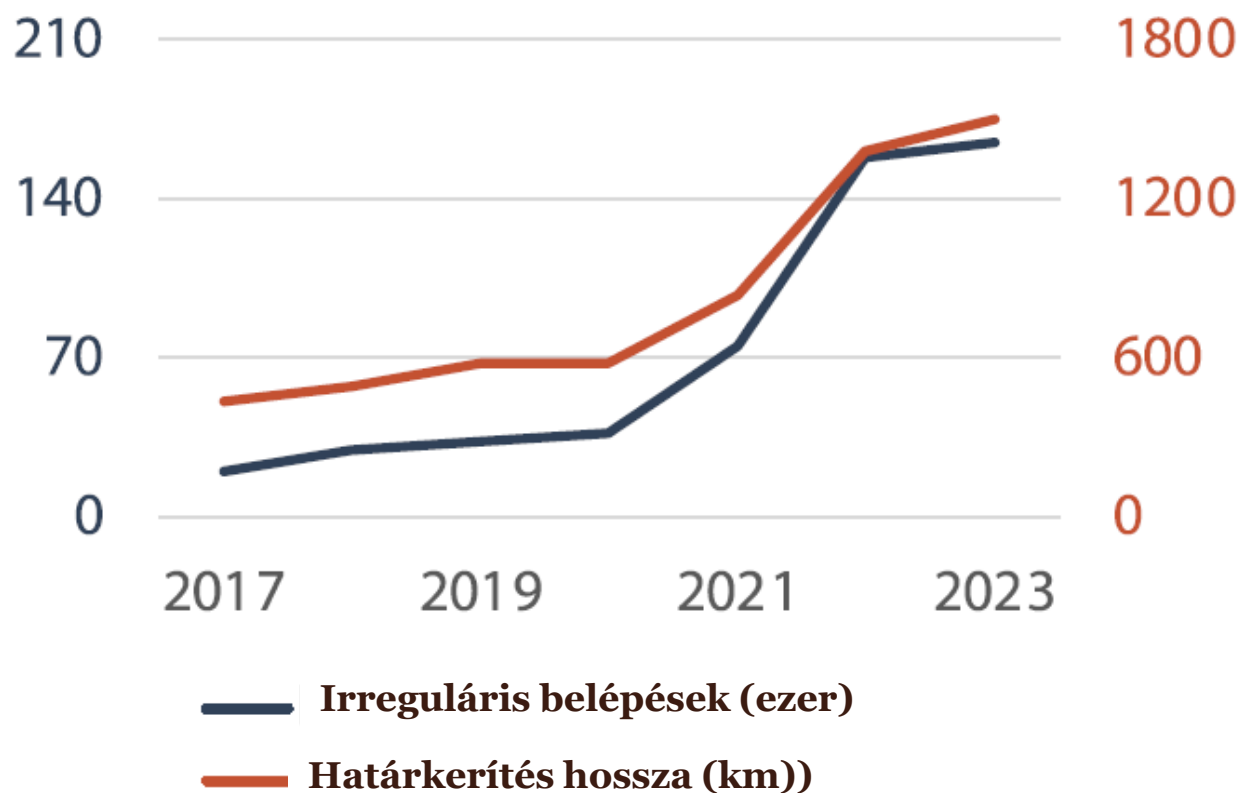
ROUTE	DECEMBER 2024	JAN-DEC 2024	JAN-DEC 2023/ JAN-DEC 2024	TOP NATIONALITIES (JAN-DEC 2024)
Western African	4 961	46 877	+18%	Mali, Senegal, Morocco
Eastern Mediterranean	4 411	69 436	+14%	Syria, Afghanistan, Egypt
Central Mediterranean	3 074	66 766	-59%	Bangladesh, Syria, Tunisia
Western Mediterranean	1 459	17 026	+1%	Algeria, Morocco, Mali
Western Balkan	813	21 520	-78%	Syria, Türkiye, Afghanistan
Eastern Land Border	385	17 001	+192%	Ukraine, Ethiopia, Somalia
Exits towards the UK	5 376	67 552	+9%	Afghanistan, Syria, Vietnam

Csökkenés! 2023-24: 38 %

Összesen 239 000 esemény
(Van, aki többször megpróbálja)

5. A kerítések értelmetlenségéről

Határkerítések és irreguláris belépések az EU külső határán

5. Az irreguláris migráció okai

Mitől irreguláris? Attól, hogy **nem engedjük be.**

A munkaadó igénye az olcsó munkaerőre **szüli az irreguláris migrációt**

- Az irreguláris migráns a **munkaerőpiacon kiszolgáltatott, kizsákmányolt és** folyamatosan fenyegetett.
- **Semmilyen társadalombiztosítási** szolgáltatást nem kap

Nem véletlen, hogy az EU **a munkaadót bünteti.**

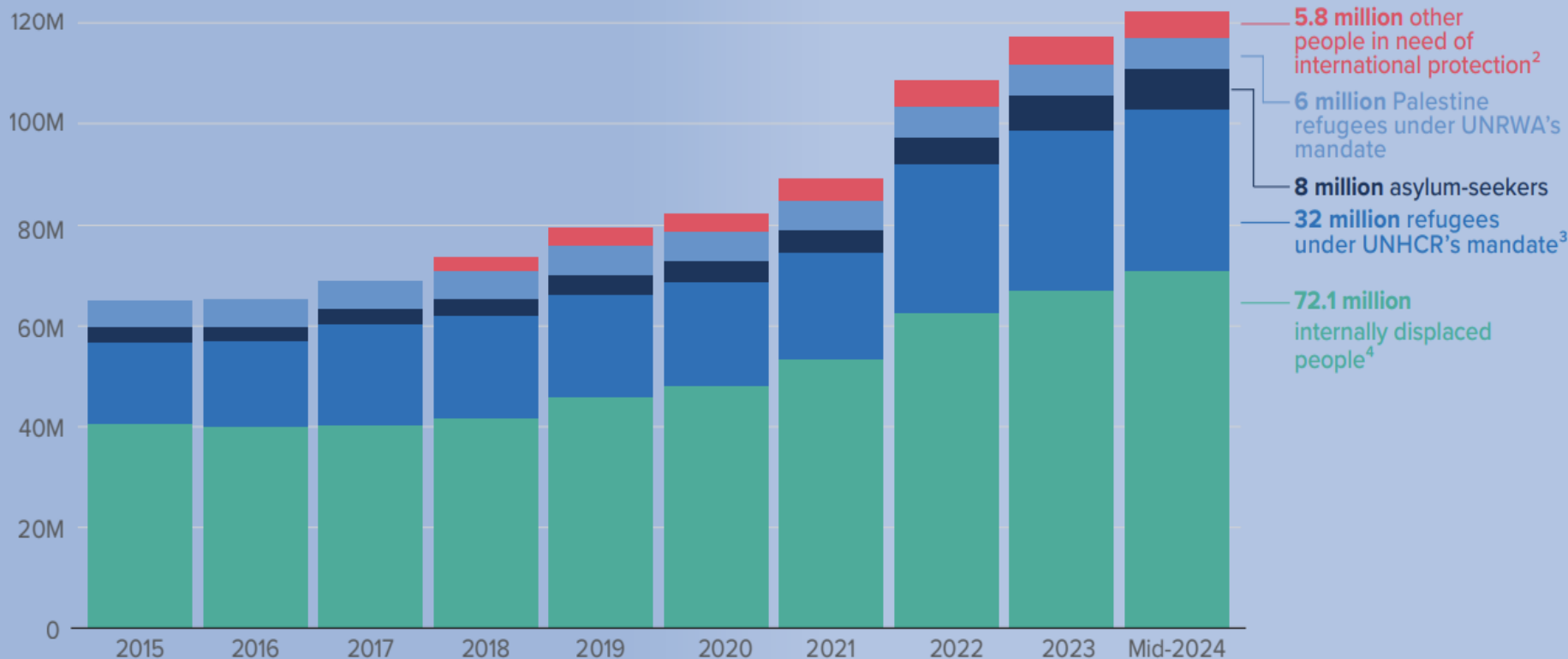
Ld.: A 2009/52/EK irányelv (2009. június 18.) az **illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókkal szembeni szankciókra** és intézkedésekre vonatkozó minimumszabályokról

6. Menekültek száma (állomány)

Trends at a Glance

122.6 MILLION FORCIBLY DISPLACED WORLDWIDE¹

At the end of June as a result of persecution, conflict, violence, human rights violations or events seriously disturbing public order.

6. Érkezés, 2023

5.6 MILLION

- 3.6 million new individual asylum applications were registered (+40 per cent).
- 891,000 were recognized on a group basis (a 3-fold increase).
- 1.1 million received temporary protection (-72 per cent).

823,800

people were granted refugee status through individual status determination procedures (+15 per cent).

6.9 MILLION

asylum-seekers were pending a decision on their claims at end-2023 (+26 per cent).

59%

was the total protection rate in 2023.

Az, ahogy a menekülőkkel és a menekültekkel bánunk, a saját identitásunk része, e bánásmód révén konstruáljuk magunkat.

6. MIT CSINÁL MAGYARORSZÁG A MENEKÜLTEK VÉDELME HELYETT?

1.
Tagadásban van

2.
Elrettent

3.
Akadályoz

4.
Büntet

5.
**Potyautas,
Nem szolidáris**

7.
Gyűlöletet szít

6.
**Nemzetközi és
EU jogot sért**

7. Ukrajna, 2024 decembere

Refugees from Ukraine recorded in Europe ¹

6,346,300

Last updated 19 February 2025 - Source: UNHCR collation of statistics made available by the authorities

Refugees from Ukraine recorded beyond Europe ²

560,200

Last updated 17 February 2025 - Source: UNHCR collation of statistics made available by the authorities

Refugees from Ukraine recorded globally

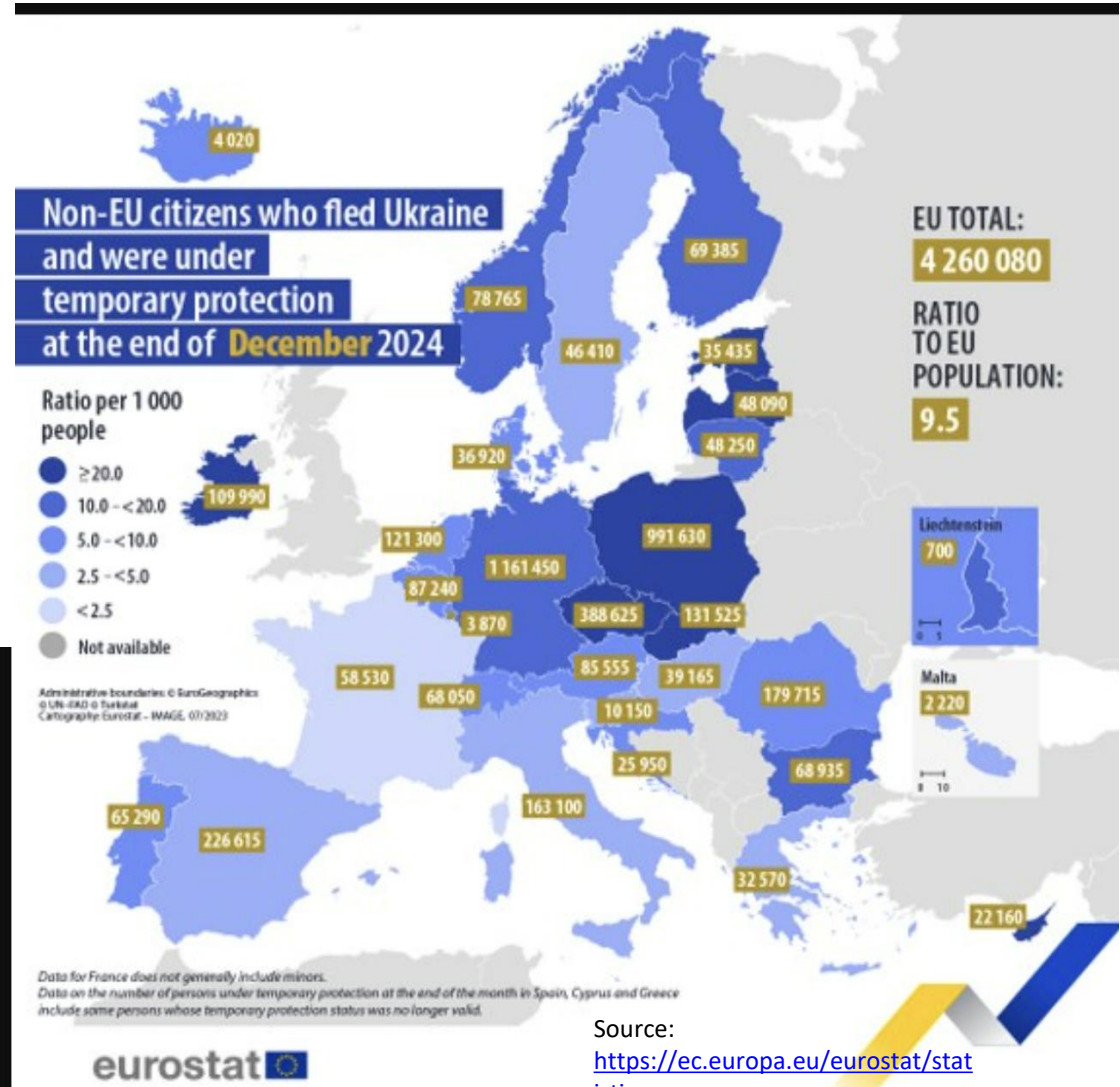
6,906,500

Last updated 19 February 2025 - Source: UNHCR collation of statistics made available by the authorities

Data is updated monthly (mid-month).

Source: UNHCR

<https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (20250303)

Source:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/3/3d/Map_TP_2_024M12.jpg (20250303)

Source: NEWS ARTICLES 8 December 2023

More than 4.2 million people under temporary protection <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231208-2>

7. Az Ukrajnából érkezettek

Az átmeneti védelem szabályai laboratóriumként működnek

- Mindenki ott kér védelmet, **amelyik EU tagállamban akar**
- Azonnal adott **a munkavállalás** joga
- Megengedett a **hazalátogatás**
- Az állami, a vallási és a civil **szervezetek összehangoltan nyújtanak támogatást**

A több mint 4 millió formálisan elismert ukrajnai menekült befogadása lényegében zökkenőmentes.

A **csónak nem volt tele** érkezésük előtt...

8. Feudális gondolkodásmód (Kell-e Vilmosnak ujjlenyomatot adnia?)

Az útleveél (és az állampolgárság) meghatározza (korlátozza) az életlehetőségeket, mint a születés a feudalizmusban: ha **jobbágnak születél, jobbágyként halsz meg**. A születési helyhez kötve. Ha valaki gyenge útleveéllel születik, azzal is hal meg.

Az útleveél megtagadása = a kilépés megtagadása = **a szabadság korlátozása**. A területi hatalom („a Herceg”) rendelkezik a kilépés felett.

A vízum = kollektív stigma = **mások vétkéért járó büntetés** vagy a szuverének közötti (rossz) viszony következménye.

A vízum megtagadása = **a belépés megtagadása = a szabadság korlátozása** = időnként (visszatoloncolás) súlyos veszélynek való kitétség.

Még a megadott vízum esetén is megtagadható a beléptetés – **korlátlan önkény**

„ A következő kérelmezők **mentesülnek** az ujjlenyomatadási kötelezettség alól:

...

c) a tagállamok kormányai vagy nemzetközi szervezetek meghívására hivatalos útra érkező **állam- és kormányfők, valamint a nemzeti kormányok tagjai és az őket kísérő házastársak**, továbbá hivatalos küldöttségük tagjai; ....

d) ...hivatalos útra érkező **uralkodók, valamint a királyi család egyéb magas rangú tagjai.**”

EU vízumkódex
(810/2009 EU rend.) 13. §
13

9 . Megoldhatatlan

(Vagy csak vakmerő megoldást kíván?)

Az állampolgárság, mint a központi probléma

Hannah Arendtet (jog a jogokhoz) nem feledjük, mégis:

Az állampolgárság „születési lottó” – jó állampolgárság = **feudális kiváltság** (Ayelet Sachar, Joseph Carens, Dimitry Kochenov)

A „nemzetállamok” a tagok (állampolgárok) és az idegenek megkülönböztetésére épülnek, **a tagok jogot formálnak az idegenek kizárására.**

Nincs „természetes egysége” ezeknek a közösségeknek, nincsenek **morálisan legitimált fizikai határaik**, nincs **„ontológiai” megfelelés** a csoport és a terület között.

(Egyesült királyság? Nagy-Britannia? Anglia? Csehszlovákia? Szlovákia? Pakisztán? Banglades?, etc). Kihez tartozzék Lviv, Strasbourg, Dacca, Ogaden, a Seychelles vagy Új-Mexico?

9. A migrációs nyomás gyökere

Current World Population

8,217,580,929

view all people on 1 page >

TODAY

Births today
353,318

Deaths today
166,485

Population Growth today
186,833

THIS YEAR

Births this year
38,427,902

Deaths this year
18,107,408

Population Growth this year
20,320,495

Április 16 = az év 106. napja

Népességnövekedés idén:

20 320 495

Napi népességnövekedés:

191 702

#	Region	Population (2024)	Yearly Change	Net Change
1	Asia	4,806,898,007	0.6 %	28,893,521
2	Africa	1,515,140,849	2.32 %	34,370,324
3	Europe	745,083,824	-0.07 %	-519,051
4	Latin America and the Caribbean	663,466,072	0.69 %	4,574,555
5	Northern America	385,295,105	0.62 %	2,392,363
6	Oceania	46,088,716	1.15 %	525,929

Forrás: <https://www.worldometers.info/world-population/>
(20250416 este 9)

9. A megoldás: globális szabad vándorlás, mint a XIX. században, vagy az EU-ban, Schengen előtt

- Jelentése: a vándor **beléphet és maradhat** valamely állam területén, állampolgárságától függetlenül és anélkül, hogy különleges feltételeknek kellene megfelelnie.
- Ez **nem zárja ki a határellenőrzés fenntartását**, az útlevel és a személyazonosság, valamint a bűnügyi előtörténet ellenőrzését. etc.
- **Ahogy az EU működött Schengen előtt**, de nem korlátozódva bizonyos kategóriákra („munkás”, „szolgáltató”).
- Aki közvetlen veszélyt jelent, **kiutasítható és kitoloncolható**
- Bizonyos **feltételek, fokozatosság, kivételek** (felfüggesztés) alkalmazható maradna.
- **A társadalmi ellátásokhoz** fokozatosan a helyi kötődés és a saját **hozzájárulása függvényében** férne hozzá.

Hivatkozások

- Carens, Joseph H. (1987): Aliens and Citizens: The Case for Open Borders. *The Review of Politics*, Vol. 47, 251–273
- Carens, Joseph (2013) *The Ethics of Immigration* OUP
- Guild, Elspeth – Stoyanova, Vladislava (2018) The human right to leave any country: a right to be delivered, *European Yearbook of Human Rights*, 2018
- Kochenov, Dimitry (2019) *Citizenship*, MIT Press
- Kováts András (2013) : A bevándorlók társadalmi integrációja: Konceptiók és indikátorok In: Kováts, András (szerk.) *Bevándorlás és integráció : magyarországi adatok, európai indikátorok* Budapest, Magyarország, MTA TK Kisebbségkutató Intézet
- Martin, Philip (2005) : Migrants in the global labor market, Global Commission on International Migration, <https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbdl2616/files/2018-07/TP1.pdf>
- Mau, Steffen (2020): *Borders that stay, move, and expand in Shachar A, The shifting border: Legal cartographies of migration and mobility : Ayelet Shachar in dialogue* (Critical powers, 1st, Manchester University Press
- Shachar, Ayelet (2009): *The Birthright Lottery*. Harvard University Press, Cambridge, Mass.
- Torpey, John (2000): *The Invention of the Passport: Surveillance, Citizenship and the State* Cambridge University Press, Cambridge

Köszönöm a figyelmet!

Nagy Boldizsár

Emeritus professzor, CEU), tiszteletbeli tanár (ELTE)

www.nagyboldizsar.hu